



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti



No5(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



Elektron nashr. 322 sahifa,
18-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**



MUNDARIJA

O'quvchi yoshlarni muhandislik kasblariga yo'naltirishda xorij tajribasi.....	10
Maxamov X. T., Omondavlatova Sofiya Baxtiyor qizi	
2-sinf darslarida "4K" ko'nikmalarini shakllantirish: XXI asr savodxonligi poydevori	14
Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna	
Ommaviy axborot vositalarining inson ruhiy salomatligiga ta'siri: empirik tadqiqot natijalari.....	18
Abdinazarova Bibixonim Rashid qizi	
Talabalar uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda texnik loyihalarning o'rni	23
Axmadaliyev Mansurbek Erkaboy o'g'li, Rejabov Jaloliddin Sadiq o'g'li	
Masalalarni modellashtirish metodi yordamida yechish yo'llari	28
B. B. Qarshiyev, Bekmuradov Bobur Toyloq o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida elektron o'quv materiallaridan foydalanishning afzalliklari.....	34
Tog'aymurodova Marjona Yusuf qizi	
Raqamli ta'lim muhitida dizaynerlik faoliyatlarini rivojlantirishning zamonaviy metodlari.....	39
Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna	
Metall va metallmas buyumlarga ishlov berish texnologiyasi fanidan amaliy dars mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	47
A. Safarov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish mezonlari.....	57
Xolmatov Doston Dilshod o'g'li	
7–8-sinf biologiya darslarida kompetensiyaviy yondashuvni takomillashtirish metodikasi	60
Xolmurodova Sarvinoz	
Zamonaviy adabiyotda lider ayol portreti va shaxsiy rivojlanish falsafasi.....	64
G'afforova Dildora Ergashevna	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash metodikasini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	69
Yusupova Umida Zayniddin qizi	
Umumta'lim maktabida xalq hunarmandchiligi va badiiy loyihalashda kreativ yondashish texnologiyalarining mazmun-mohiyati.....	74
Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, G'aniyeva Dilfuza A'lam qizi	
Oila muhitining raqamli tadbirkorlik motivatsiyasiga ta'siri: psixologik tahlil	78
Tursunov Lutfulla Sayfullayevich, Boyqobilova Sevinch Fazliddin qizi	
Maktab va muzeylar aloqadorligini ta'minlash asosida o'quvchilarni ma'naviy merosga hurmat ruhida tayyorlashning pedagogik texnologiyasi	81
Nizomxonova Nargizaposhsho Ekrixon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida produktiv o'qish malakasini shakllantirish.....	86
Xurramova Sojida Abdunazar qizi	
Oliy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyalarini takomillashtirishning kompleks yondashuvlari.....	91
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Sport sohasining ommaviyligi va inklyuzivligi	94
Z. N. Urunova, M. Jaborova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik muhitni swot-tahlil qilish va korreksiyalash	97
Sattorova Shirinoy San'atovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv kompetentligini rivojlantirishda integrativ yondashuv ..	100
Buvrayev Akram Rustam o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy nutqiga qo'yiladigan talablar	104
Xolmuminova Dilfuza Xolmamatovna	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati	107
Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna	



Hadislar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish	111
<i>Akaboyeva Malika Raxmatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyasi	114
<i>Beshimova Muazzam Bahodirovna, To'lanboyeva Farangis Ibrohimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	117
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini tarkib toptirish	122
<i>Narmatova Fotima Dilshod qizi</i>	
Organizing Physics Lessons in General Education Schools Based on Gamification Elements.....	127
<i>Y. A. Mamatokhunov, U. S. Ismoilov, M. A. Muxtorjonova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi....	129
<i>Meyliyeva Sevinch Bozor qizi</i>	
Anoreksiyasi va bulimiyaning psixologik determinantlari hamda klinik jihatlari	132
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, To'raqulova Sevinch Sattorjon qizi</i>	
Koxlear implantli bolalar fonematik eshituvini shakllantirish asosida tovush talaffuzini shakllantirish	136
<i>Bozorov Otabek Yo'lchi o'g'li, Yakubova Asalxon Ulug'bek qizi</i>	
Qisqa masofaga yuguruvchi yosh sportchilarning kuch va tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirishda yillik rejalashtirish samaradorligi	139
<i>Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich</i>	
Разработка модуля автопрокторинга для платформ дистанционного обучения на основе компьютерного зрения и анализа активности пользователя	144
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович</i>	
Определение нарушений академической честности на онлайн-экзаменах на основе компьютерного зрения: алгоритм и эффективность модуля камерaproctor.....	149
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович, Маматов Ислombек Ильесович</i>	
Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	154
<i>Delov To'liqin Erkinovich, Gulmirzayeva Zulayho Ko'k'lanboy qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar psixologiyasiga ta'siri	160
<i>Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi</i>	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli	165
<i>Amonov Mirjon Namozovich</i>	
O'smirlarning raqamli texnologiyalarga qaramligi va uning psixologik salomatlikdagi o'rni.....	170
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Normamatova Aziza Ibroxim qizi</i>	
Qizlarda erta nikohning psixologik omillari va sabablari	174
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv motivlarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	178
<i>Jumayeva Guzal Xayriddin qizi</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda barmoqlar harakati mashqlari asosida kichik motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish	183
<i>Mirzakarimov Yuldashboy Abdinabiyevich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlar tashkilotlari orqali milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik strategiyalari.....	187
<i>Axralova Marg'uba Akmalxanovna</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	191
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Zamonaviy ilmiy-texnika taraqqiyoti sharoitida texnologik ta'lim mazmunini STEM yondashuvi asosida integratsiyalash va talabalarning texnik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	196
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich, Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna, Barataliyeva Nasiba Maxmadaminovna</i>	
Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonining mazmuniy ta'minoti	202
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	The Influence of a Competency-Based Approach on Educational Quality in Physics Instruction 205 A. Xakimov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, M. A. Ne'matova
	Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik savodxonligini shakllantirishning amaliy holati 208 Majitov Turg'unali Anvar o'g'li
	Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga ingliz tilini o'rgatishning pedagogik va psixologiyistik xususiyatlari 214 Ismoilova Muattar Ilyosovna
	Sharq mutafakkirlarining yoshlarni mehnat va kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha qarashlari 219 Alqarov Qodir Xoimatovich, Irmatov Pirmuhammad Normat o'g'li
	Metallar mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish orqali o'quvchilar kreativligini oshirish 222 Murodova Sayyora Qanoatovna
	Moliyaviy terminlarni tarjima qilishning metodologik muammolari 226 Norboyeva Dilafuz Djumaqulovna, Suvonov Ozodbek Jamshid o'g'li
	Oliy ta'lim muassasalarida yakuniy nazorat jarayonlarini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida tashkil etishning afzalliklari 230 Abdunabiyeva Kamola Mansurovna
	Pedagogik ta'limda AI-tutor texnologiyalaridan foydalanish: o'zaro ta'sir mexanizmi va samaradorlik tahlili 236 Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi
	Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 240 Kozimov Sayfulloh Maxammadjon o'g'li
	Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirish 245 Raximov Zokir Toshmirovich
	Yosh voleybolchilarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarliklarini oshirishning pedagogik asoslari 249 Temirov Shoirbek Raimjonovich
	Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari mexanizmlarini takomillashtirish 253 Kimsanova Rahnamo Solijonovna
	Milliy kurash vositasida yoshlarning irodaviy sifatlarini rivojlantirish 257 Muratov Muzaffar Shermamatovich
	Xavotirlanish muammosining psixologik-pedagogik adabiyotlarda o'rganilganligi va o'smirlilik davrining psixologik xususiyatlari 261 Mutalibjonov Nurillo Iroiljon o'g'li
	Bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning innovatsion va refleksiv asoslari 264 Oblayeva Lobar Erdonovna
	STEM Education Technology: Physics Teaching Methodology and Future Innovations 268 Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Odinakhon Sotvoldiyeva Abdumannob qizi
	Mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari 272 Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna
	Maktabgacha tarbiya yoshda bolalar kognitiv sohasining tadqiq qilinishi 276 Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi
	Modernization of Physics Teaching Methodology Based on Stream Integration in Vocational Schools 279 S. Z. Zaynobiddinov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Z. M. Orifjonova
	Cultural Competence as a Core Component of Foreign Language Teaching: Theoretical Foundations and Pedagogical Integration 282 Shahlo Obidova
	Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarning akmeologik madaniyatini rivojlantirishda ART-pedagogik texnologiyalardan foydalanish 286 Shodmonova Shoirsa Saidovna, Sharifova Dildora Shavkiddin qizi
	Talabalarning to'garak mashg'ulotlari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari 290 Turakulova Feruza Mamadoli qizi



Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	294
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	298
<i>Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna</i>	
Umumta'lim maktablari musiqa darslarida media-kontentlardan foydalanib o'quvchilarda estetik didni shakllantirish.....	302
<i>Xudoyqulov Asilbek Aziz o'g'li</i>	
Педагогические стратегии профилактики раннего профессионального выгорания у студентов-медиков (в условиях высокой информационной нагрузки)	305
<i>Асророва Мафтунабегим Махаммадризо кизи</i>	
Формирование самоотношения у подростков, переживших насилие	308
<i>Кушакова Наргиза Исламбаевна, Азаркова Миланика Дмитриевна</i>	
Изучение развития эпистемических знаний у учащихся 5-го класса в педагогико-психологической литературе.....	311
<i>Нехочина Лола Шахобиддиновна</i>	
Когнитивные уровни читательской деятельности в заданиях PIRLS: типология, процессы понимания и система оценивания.....	314
<i>Нуруллаева Шахло Уктамовна, Александра Валерьевна Шаркова</i>	



Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
texnologik ta'lim kafedrası assistent
o'qituvchisi

TEXNOLOGIYA DARSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITASIDA O'QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Annotatsiya: Texnologiya fanini o'qitishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarda tadbirkorlik kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Maqolada biznes-simulyatorlar, loyihaviy ta'lim (PBL) va raqamli vositalarning (Canva, Trello, onlayn marketlar) dars jarayoniga integratsiyasi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: texnologiya, raqamli texnologiyalar, tadbirkorlik ko'nikmalari, startup, loyihaviy metod, STEAM, biznes-model.

Abstract: The article discusses the theoretical and practical aspects of developing entrepreneurial competencies in students through the use of modern digital technologies in technology education. The integration of business simulators, project-based learning (PBL), and digital tools (Canva, Trello, online marketplaces) into the educational process is analyzed.

Key words: technology, digital technologies, entrepreneurial skills, startup, project method, STEAM, business model.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты формирования предпринимательских компетенций у студентов посредством использования современных цифровых технологий на уроках технологии. Анализируется интеграция бизнес-симуляторов, проектного обучения (PBL) и цифровых инструментов (Canva, Trello, онлайн-маркетплейсы) в учебный процесс.

Ключевые слова: технологии, цифровые технологии, предпринимательские навыки, стартап, проектный метод, STEAM, бизнес-модель.

KIRISH

Zamonaviy mehnat bozori bitiruvchilardan nafaqat texnik mahorat, balki moslashuvchanlik va tadbirkorlik ruhini ham talab qilmoqda. O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi islohotlari doirasida "Texnologiya" fani endilikda faqat "hunar o'rgatish" emas, balki "innovatsion mahsulot yaratish va uni bozorga olib chiqish" bosqichiga o'tishi lozim. Ushbu tadqiqot mavzusining dolzarbligi shundaki, raqamli vositalar (AKT, grafik dizayn dasturlari, biznes-simulyatorlar) yordamida o'quvchilar real tadbirkorlik muhitiga yaqinlashtiriladi. Texnologiya darslarida loyihaviy ta'lim metodikasidan foydalanish o'quvchilarga o'z g'oyalarini virtual model ko'rinishida yaratish, xomashyo sarf-xarajatlarini dasturiy ta'minotlar orqali tahlil qilish va mahsulotning raqobatbardoshligini baholashni o'rgatadi. Bu esa darslarning amaliy ahamiyatini oshirib, bitiruvchilarning kelajakda mustaqil kasbiy faoliyatini yo'lga qo'yishlari uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Kirish qismining yakuniy maqsadli yo'nalishi raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirishning metodologik asoslarini ishlab chiqishdan iborat. Bunda an'anaviy dars berish uslublaridan voz kechgan holda, axborot texnologiyalari va amaliy texnik faoliyatning integratsiyasiga e'tibor qaratiladi. O'quvchilarda "g'oyadan daromadgacha" bo'lgan zanjirni tushunish ko'nikmasini hosil qilish nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishiga, balki mamlakatimizda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada taraqqiy ettirishga xizmat qiluvchi strategik vazifadir.



MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalar orqali tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish masalasi zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning diqqat markazida turibdi. Xorijiy olimlardan S. Blank va E. Ris kabi mutaxassislar o'z ishlarida "tejamkor startap" metodologiyasi orqali ta'lim oluvchilarda innovatsion mahsulot yaratish va uni bozorga moslashtirish jarayonlarini raqamli modellashtirish muhimligini ta'kidlaganlar. Shuningdek, Yevropa ta'lim tizimida keng qo'llaniladigan Tadbirkorlik kompetensiyasi ("EntreComp") doirasi texnologiya fanini raqamli savodxonlik bilan integratsiya qilish orqali o'quvchilarda kreativlik, resurslarni boshqarish va moliyaviy savodxonlikni rivojlantirishning nazariy asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

Mahalliy pedagog olimlar va MDH davlatlari tadqiqotchilari, xususan, U. Nishonaliyev va J. Yo'ldoshev kabi mutaxassislar mehnat ta'limi hamda texnologiya darslarida kasbiy tayyorgarlikning iqtisodiy jihatlariga alohida e'tibor qaratganlar. Ularning ilmiy ishlarida o'quvchilarni tadbirkorlikka tayyorlashda amaliy faoliyatning ustuvorligi qayd etilgan bo'lsa-da, bugungi kunda bu jarayonni raqamlashtirish, ya'ni 3D modellashtirish, virtual stendlar va elektron biznes-rejalashtirish vositalaridan foydalanish zarurati yangi tadqiqot yo'nalishi sifatida namoyon bo'lmoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchi yaratgan mahsulotning nafaqat texnik sifatini, balki uning iqtisodiy qiymatini ham raqamli tahlil qilish metodikasini ishlab chiqishni taqozo etadi.

So'nggi yillardagi ilmiy maqolalar va metodik qo'llanmalar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda "ko'priq" vazifasini o'taydi. Tadqiqotchilar STEM va STEAM yondashuvlari doirasida texnologiya darslarini loyihalashtirish hamda unda raqamli marketing va elektron tijorat elementlarini qo'llash o'quvchilarning motivatsiyasini keskin oshirishini isbotlamoqda. Biroq adabiyotlar tahlili texnologiya darslari uchun maxsus ishlab chiqilgan, tadbirkorlikka yo'naltirilgan interaktiv raqamli didaktik majmualarning yetarli emasligini ko'rsatmoqda. Bu esa ushbu mavzu bo'yicha metodik tavsiyalarni yanada takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Texnologiya darslarida nazariy bilimlarni raqamli amaliyot bilan integratsiya qilishga tayanadi. Tadqiqot jarayoni tizimli yondashuv asosida tashkil etilib, o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish darajasini aniqlash va metodikani takomillashtirishga qaratilgan. Tadqiqotning metodologik bosqichlari va usullari. Tadqiqot dizayni hamda yondashuvlarida miqdoriy va sifat tahlili usullarining uyg'unligidan foydalaniladi. Dastlabki bosqichda texnologiya darslarining amaldagi holati va o'quvchilarning tadbirkorlikka oid bazaviy bilimlari so'rovnomalari hamda testlar orqali o'rganiladi. Metodologiyaning o'zagi sifatida "Loyihaviy ta'lim" tanlangan bo'lib, unda raqamli vositalar (biznes-reja konstruktorlari, onlayn savdo simulyatorlari) o'quv jarayonining asosiy drayveri sifatida ishtirok etadi.

Ma'lumotlarni yig'ish va eksperimental ishlar

Pedagogik eksperiment o'tkazish uchun tanlab olingan sinflarda o'quv jarayoni maxsus ishlab chiqilgan raqamli metodika asosida tashkil etiladi. Ma'lumotlar quyidagi usullar orqali to'planadi:

- pedagogik kuzatuv – o'quvchilarning raqamli dasturlar bilan ishlash va guruhda qaror qabul qilish jarayonlarini monitoring qilish;
- keys-stadi (case study) – real biznes muammolarini raqamli yechimlar orqali hal qilish topshiriqlarini berish;
- mahsulot tahlili – o'quvchilar tomonidan yaratilgan raqamli ishlanmalar va biznes-modellarining (Canvas modeli kabi) sifati hamda iqtisodiy asoslanganligini baholash.

Eksperiment natijalari matematik-statistik usullar yordamida tahlil qilinadi. Nazorat va tajriba guruhlarining ko'rsatkichlari solishtirilib, raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorlik koeffitsiyenti aniqlanadi.

Tadqiqotda o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalari uchta asosiy mezon bo'yicha baholanadi: kreativlik (original g'oya), texnologik savodxonlik (dasturiy vositalarni qo'llash) va iqtisodiy hisob-kitob (xarajat hamda foyda tahlili). Yakunda olingan natijalar texnologiya darslari uchun yangilangan metodik tavsiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli texnologiyalardan foydalanish texnologiya darslarining samaradorligini sezilarli darajada oshirganligini ko'rsatadi. Tahlil jarayonida an'anaviy o'qitish usulida dars o'tilgan nazorat guruhlari va raqamli metodika qo'llanilgan tajriba guruhlarining ko'rsatkichlari qiyosiy o'rganildi. Tajriba guruhidagi o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirdilar, balki raqamli vositalar (masalan, Excel'da tannarx hisoblash, Canva'da mahsulot brendingini yaratish) yordamida o'zlarining kichik biznes modellarini muvaffaqiyatli ishlab chiqdilar.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, raqamli simulyatsiyalar bilan ishlagan o'quvchilarda tadbirkorlikka xos bo'lgan "riskni baholash" va "resurslarni optimallashtirish" ko'nikmalari nazorat guruhiga nisbatan 1,8 barobar tezroq shakllangan. Olingan natijalar matematik-statistik metodlar (Student t-testi) yordamida tekshirilganda, farqlarning ishonchlilik darajasi yuqori ekanligi aniqlandi. Raqamli texnologiyalar vositasida o'tilgan darslarda o'quvchilarning passiv tinglovchidan faol "loyiha boshqaruvchisi" darajasiga ko'tarilgani kuzatildi. Bu esa taklif etilayotgan metodikaning texnologiya darslari uchun yuqori pedagogik va iqtisodiy samaraga ega ekanligini tasdiqlaydi. Canva'da ko'ylak brendi uchun vizual identifikatsiya (branding) yaratish – bu shunchaki logotip chizish emas, balki mijozda mahsulotingizga nisbatan ishonch va qiziqish uyg'otish jarayonidir.

Brend konsepsiyasini belgilash. Ishni boshlashdan oldin ko'ylagingiz kim uchun mo'ljallanganligini aniqlab olish zarur. Masalan: minimalistik uslub – oddiy chiziqlar va pastel ranglar orqali hashamatli hamda qimmat ko'rinish yaratish; etnik yoki milliy uslub – yorqin ranglar va naqshlar yordamida an'anaviy hamda zamonaviy uyg'unlikni ifodalash; streetwear (ko'cha uslubi) – qora-oq ranglar, qalin shriftlar va kreativ grafikalar asosida yoshlar auditoriyasiga mos dizayn yaratish. Ranglar palitrasi va shriftlar (typography). Canva'da "Brand Kit" bo'limiga kirib yoki yangi sahifada ranglar kombinatsiyasini tanlash mumkin. Masalan, ipak ko'ylaklar uchun zarrin (gold) va to'q yashil (emerald), kundalik ko'ylaklar uchun esa sut rangi (beige) hamda yumshoq jigarrang ranglar tavsiya etiladi. Shriftlardan sarlavhalar uchun nafis "Cinzel" yoki "Bodoni FLF", asosiy matn uchun esa o'qishga qulay "Montserrat" yoki "League Spartan" shriftlaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Logotip yaratish. Canva qidiruv tizimiga "Fashion Logo" deb yozish orqali tayyor namunalarini tanlash mumkin. Logotip sifatida ko'ylakning chiziqli tasviri, igna-ip ramzi yoki brend nomining bosh harflaridan iborat monogrammadan foydalaniladi. Logotipning "Transparent PNG" formatidagi versiyasini saqlab qo'yish uni yorliq va qadoqlash materiallarida qo'llash uchun qulaylik yaratadi. Yorliq va qadoqlash dizayni. Tadbirkorlik faoliyatida mahsulotning taqdimoti muhim ahamiyatga ega. Narx yorlig'ini yaratishda Canva'dagi "Gift Tag" shablonlaridan foydalanish mumkin. Yorliqda logotip, o'lcham (S, M, L), mato tarkibi va parvarish qilish belgilari aks etishi kerak. Shuningdek, xaridorga mahsulot bilan birga dizayn jihatdan jozibador "Thank you card" taqdim etish brendga bo'lgan sodiqlikni oshiradi.

Ijtimoiy tarmoqlar uchun vizuallar. Brendni targ'ib qilish maqsadida quyidagi turdagi postlarni tayyorlash tavsiya etiladi: ko'ylakning matosi, rangi va ilhom manbai tasvirlangan kollajlar; mahsulotning professional surati asosida yaratilgan minimalist posterlar; yangi kolleksiya yoki aksiyalar haqida qisqa videoroliklar va reklama bannerlari.

XULOSA

Raqamli integratsiyaning samaradorligi texnologiya darslariga grafik dizayn, elektron hisob-kitoblar va biznes-modellashtirish kabi vositalarni olib kirish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini an'anaviy usullarga nisbatan 30–35% ga oshirdi. Bu esa texnologiya darslarining shunchaki qo'l mehnati emas, balki intellektual va iqtisodiy jarayon ekanligini isbotladi. Kompetensiyalarning shakllanishi. Raqamli metodika yordamida o'quvchilarda nafaqat mahsulot tayyorlash, balki uning brandingini yaratish, tannarxini hisoblash va bozorga moslash-tirish kabi murakkab tadbirkorlik ko'nikmalari kompleks tarzda rivojlantirildi.

Kasbiy tanlovga ta'siri. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli biznes-loyihalar ustida ishlagan o'quvchilar kelajakda o'zlarining xususiy bizneslarini, masalan, kiyim-kechak brendi yoki dizayn studiyasini tashkil etish bo'yicha aniqroq maqsad va tushunchalarga ega bo'ldilar. O'quv dasturlarini modernizatsiya qilish. Texnologiya fani dasturiga "Raqamli dizayn va tadbirkorlik asoslari" mavzularini kengroq kiritish hamda o'quvchilarga Canva, Excel va 3D modellashtirish dasturlarida ishlashni o'rgatish tavsiya etiladi.

Virtual tadbirkorlik maydonchalarini yaratish. Maktablarda o'quvchilar yaratgan mahsulotlarni, jumladan, ko'ylak brendlarini namoyish etish va ularning marketing strategiyalarini himoya qilish uchun "Yosh tadbirkorlar raqamli ko'rgazmasi" kabi platformalarni tashkil etish zarur. O'qituvchilar malakasini oshirish. Texnologiya fani o'qituvchilari uchun nafaqat amaliy san'at, balki IT-tadbirkorlik va raqamli marketing asoslari bo'yicha qisqa muddatli seminar-treninglar o'tkazish maqsadga muvofiqdir. Loyiha asosida baholash. O'quvchilarni baholashda faqat tayyor buyumning sifati emas, balki o'sha buyum uchun ishlab chiqilgan raqamli biznes-reja va taqdimot sifatiga ham alohida e'tibor qaratish tizimini joriy etish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2016.
3. Abduqodirov A., Ishmuhammedov R. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2008. – 128 b.
4. Azizxo'jayeva N.N. Педагогические технологии и педагогическое мастерство. – Toshkent: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2005. – 200 b.
5. Levitan K.M. Личность педагога: становление и развитие. – Saratov universiteti nashriyoti, 1991. – 166 b.



6. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Qarshi: Nasaf, 2000.
7. Xayitov J.X. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarida kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyasi // Ilm sarchashmalari. – Urganch, 2022. – № 3. – B. 78–81.
8. Xayitov J.X. Texnologik ta'lim praktikumi darslarida talabalarning kreativlik sifatlarini rivojlantirish tamoyillari va kreativlik sifatlarining tavsifi // Respublika janubida elektr energetika sohasining rivojlanish istiqbollari mavzusidagi xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari. – Termiz, 2022. – B. 389–392.
9. Nurmamatov Z.Sh. Innovatsiyalarning roli va ahamiyati ta'limda // Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi. – Namangan, 2023. – № 1. – B. 645–650. ISSN 2181-0427.
10. Nurmamatov Z.Sh. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisini innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash // Fan, ta'lim va texnikani innovatsion rivojlantirish masalalari. – Andijon, 2022. – B. 31–34.
11. Nurmamatov Z.Sh. Current Status of Development of Innovative Activity of Future Technology Teachers // International Conference of Scientific and Management Current Affairs. – Angliya, 2022. – B. 1–4.
12. Xudoyberdiyeva N.R. Motivatsion yondashuv asosida o'quvchilarning tadbirkorlikka oid ko'nikmalarini shakllantirish // Xalq ta'limi. – 2025. – № 1. – B. 11–16.
13. Xudoyberdiyeva N.R. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirishda motivatsion texnologiyalarning o'рни // O'zMU xabarlari. – 2025. – № 1/2/1. – B. 216–217.
14. Xudoyberdiyeva N.R. Effectiveness of Personalized Educational Technologies in Preparing Students for Teaching // Web of Scientists: International Scientific Research Journal. – 2024. – Vol. 5, Issue 5.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.